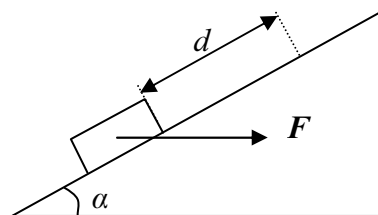
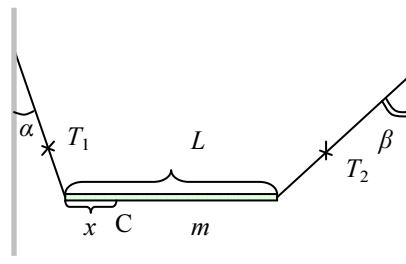

11 klasės užduotys

1. Masės $m = 3,0$ kg kūną, padėtą ant nuožulnios plokštumos, pradeda veikti pastovi horizontali jėga $F = 23,0$ N (žiūr. pav.). Rasti kūno greitį v , jam nuožulniaja plokštuma įveikus atstumą $d = 60,0$ cm, jei trinties koeficientas su nuožulniaja plokštuma $\mu = 0,10$, o plokštuma palinkusi kampu $\alpha = 30^\circ$ į horizontą. Laisvojo kritimo pagreitis $g = 9,81$ m/s².

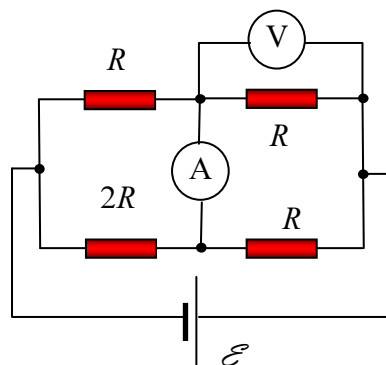

2. Nevienalytį masės $m = 60$ kg ir ilgio $L = 5,0$ m strypą horizontalioje padėtyje išlaiko dvi lengvos virvės, pririštos prie prie strypo galų ir vertikalių sienų (žiūr. pav.). Virvės su vertikale sudaro kampus $\alpha = 30^\circ$ ir $\beta = 45^\circ$. Apskaičiuokite virvių įtempimo jėgas T_1 ir T_2 . Kokių atstumu x nuo kairiojo strypo galo yra jo masės centras C ? $g = 9,81$ m/s².

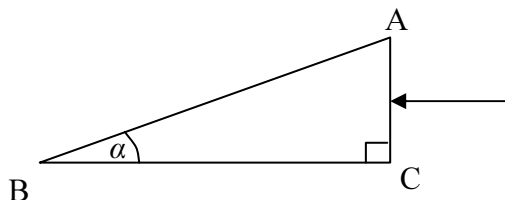

3. Vandens šildytuve, kurio galia lygi $P = 20$ kW, šildomas vanduo teka $v = 1$ m/s greičiu vamzdyje, kurio vidinis skersmuo lygus $d = 1$ cm. Kiek laipsnių išyla vanduo, jei jo šildymui tenka $\eta = 92\%$ įrenginio galios? Vandens tankis $\rho = 1 \cdot 10^3$ kg/m³, o savitoji šiluma $c = 4,2 \cdot 10^3$ J/(kg·K)?

4. Ką rodo voltmetras ir ampermetras pavaizduotoje grandinėje? Grandinės elementų parametrai nurodyti paveiksle. Prietaisai ir šaltinis idealūs.

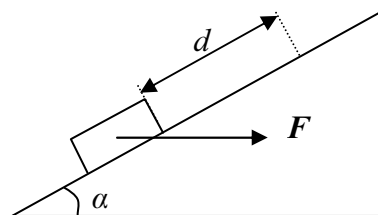

5. Lazerio spindulys krinta statmenai stiklinės prizmės plokštumai AC. Prizmės $\angle C = 90^\circ$, stiklo lūžio rodiklis $n = 1,50$. Koks turi būti prizmės viršūnės B kampas α , kad spindulys patirtų visiškąjį atspindį nuo plokštumos AB? Išnagrinėti atvejus, kai: (a) prizmė ore; (b) prizmė panardinta į vandenį, kurio lūžio rodiklis $n_v = 1,33$.

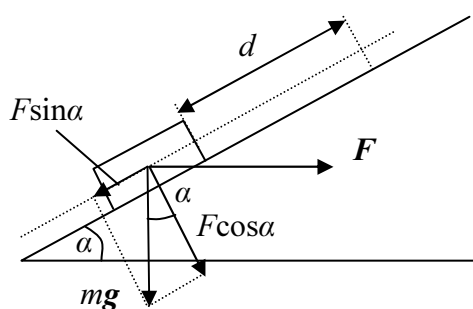

11 klasės uždavinių sprendimai

1. Masės $m = 3,0$ kg kūną, padėtą ant nuožulnios plokštumos, pradeda veikti pastovi horizontali jėga $F = 23,0$ N (žiūr. pav.). Rasti kūno greitį v , jam nuožulniaja plokštumą įveikus atstumą $d = 60,0$ cm, jei trinties koeficientas su nuožulniaja plokštuma $\mu = 0,10$, o plokštuma palinkusi kampu $\alpha = 30^\circ$ į horizontą. Laisvojo kritimo pagreitis $g = 9,81$ m/s².

Sprendimas

Brėžinys – (1 taškas)

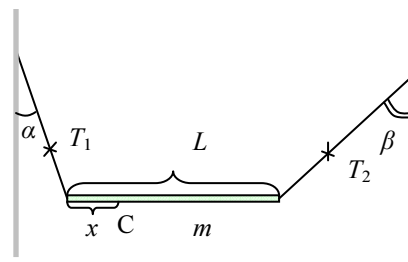
Užrašome tvermės dėsnį laikydami, kad jėgos F atliekamas darbas sunaudojamas nugalėti trintį, kūno potencinės energijos padidinimu ir kinetinei kūno energijai: (3 taškai)

$$Fd \cos \alpha = \mu(mg \cos \alpha + F \sin \alpha)d + mgd \sin \alpha + \frac{mv^2}{2}. \quad (3 \text{ taškai})$$

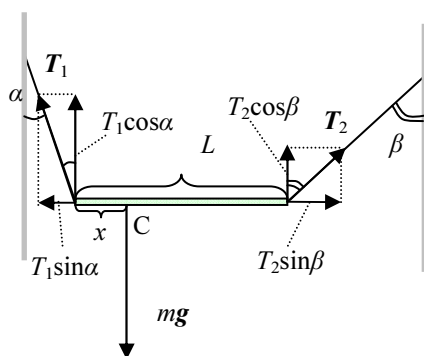
Iš čia

$$v = \sqrt{\frac{2d[(F - \mu mg) \cos \alpha - (\mu F + mg) \sin \alpha]}{m}} = \sqrt{\frac{2 \cdot 0,60[(23 - 0,10 \cdot 3,0 \cdot 9,81)0,866 - (0,10 \cdot 23 + 3,0 \cdot 9,81)0,5]}{3,0}} \approx 0,78 \text{ m/s} \quad (3 \text{ taškai})$$

2. Nevienalytį masės $m = 60$ kg ir ilgio $L = 5,0$ m strypą horizontalioje padėtyje išlaiko dvi lengvos virvės, pririštos prie strypo galų ir vertikalių sienų (žiūr. pav.). Virvės su vertikale sudaro kampus $\alpha = 30^\circ$ ir $\beta = 45^\circ$. Apskaičiuokite virvių įtempimo jėgas T_1 ir T_2 . Kokių atstumu x nuo kairiojo strypo galo yra jo masės centras C ? $g = 9,81$ m/s².

Sprendimas

Brėžinys – (1 taškas)

Jėgoms surasti užrašome jėgų pusiausvyros sąlygą horizontalia ir vertikalia kryptimis.

$$\begin{cases} T_1 \sin \alpha = T_2 \sin \beta \\ T_1 \cos \alpha + T_2 \cos \beta = mg \end{cases} \quad (2 \text{ taškai})$$

Išsprendę lygčių sistemą surandame jėgas:

$$T_1 = mg \frac{\sin \beta}{\sin \beta \cos \alpha + \sin \alpha \cos \beta} \approx 0,732mg = 431 \text{ N}. \quad (2 \text{ taškai})$$

$$T_2 = mg \frac{\sin \alpha}{\sin \beta \cos \alpha + \sin \alpha \cos \beta} \approx 0,518mg = 305 \text{ N}. \quad (2 \text{ taškai})$$

Sistema statinėje pusiausvyroje, todėl turi galioti ir jėgos momentų lygybė. Masių centro atžvilgiu jėgos momentų lygybė tokia:

$$T_1 \cos \alpha \cdot x = T_2 \cos \beta \cdot (L - x). \quad (2 \text{ taškai})$$

$$\text{Iš čia } x = L \frac{\sin \alpha \cos \beta}{\sin \beta \cos \alpha + \sin \alpha \cos \beta} \approx 0,366L = 1,83 \text{ m}. \quad (1 \text{ taškas})$$

3. Vandens šildytuve, kurio galia lygi $P = 20 \text{ kW}$, šildomas vanduo teka $v = 1 \text{ m/s}$ greičiu vamzdyje, kurio vidinis skersmuo lygus $d = 1 \text{ cm}$. Kiek laipsnių iššyla vanduo, jei jo šildymui tenka $\eta = 92 \%$ įrenginio galios? Vandens tankis $\rho = 1 \cdot 10^3 \text{ kg/m}^3$, o savitoji šiluma $c = 4,2 \cdot 10^3 \text{ J/(kg} \cdot \text{K)}$?

Sprendimas

Vanduo per laiką τ iš šildytuvo gauna šilumos kiekį

$$Q = \eta P \tau. \quad (2 \text{ taškai})$$

Vandeniui šylant $Q = cm\Delta t$, (2 taškai)

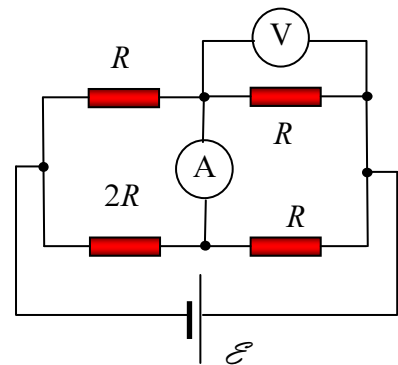
čia pratekėjusio vandens masė $m = \rho S v \tau$, (2 taškai)

o vamzdžio skerspjūvio plotas $S = \pi \frac{d^2}{4}$. (1 taškas)

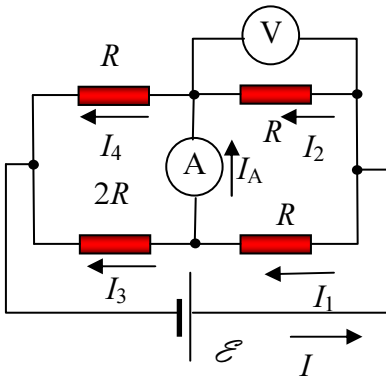
Sulyginę abi šilumos kiekio išraiškas randame: $\Delta t = \frac{4\eta P}{c\rho\pi d^2 v}$, (2 taškai)

$$\Delta t = \frac{4 \cdot 0,92 \cdot 2 \cdot 10^4}{4,2 \cdot 10^3 \cdot 1 \cdot 10^3 \cdot 3,14 \cdot 0,01^2 \cdot 1} \approx 55,8 \text{ (}^\circ\text{C)}. \quad (1 \text{ taškas})$$

4. Ką rodo voltmetras ir ampermetras pavaizduotoje grandinėje? Grandinės elementų parametrai nurodyti paveiksle. Prietaisai ir šaltinis idealūs.

Sprendimas

Pažymime sroves, tekančias rezistoriais ir ampermetru (žiūr.pav.). Idealūs prietaisai reiškia, kad ampermetro vidaus varža labai maža, voltmetro – labai didelė. Idealus šaltinis turi labai mažą vidaus varžą. (1 taškas)

Tada grandinės visos srovės stipris

$$I = \frac{\mathcal{E}}{\frac{2R \cdot R}{3R} + \frac{R}{2}} = \frac{6 \mathcal{E}}{7 R}. \quad (2 \text{ taškai})$$

Toliau aišku, kad $I_1 = I_2 = \frac{I}{2} = \frac{3 \mathcal{E}}{7 R}$. (2 taškai)

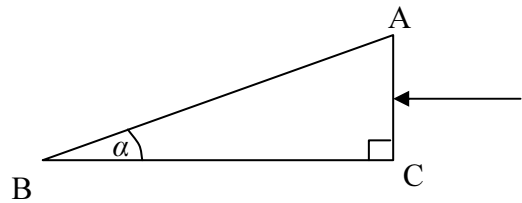
Lygiagrečiai sujungtiems rezistoriams R ir $2R$:

$$\begin{cases} I_3 + I_4 = I \\ I_3 \cdot 2R = I_4 R \end{cases} \quad (2 \text{ taškai})$$

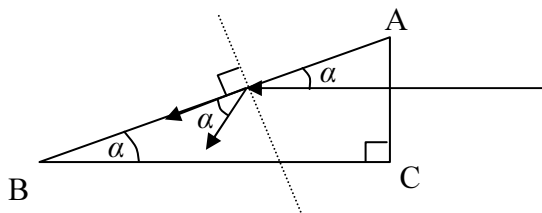
Iš čia $I_3 = \frac{1}{3} I = \frac{2 \mathcal{E}}{7 R}$. Tada $I_A = I_1 - I_3 = \frac{1 \mathcal{E}}{7 R}$. (2 taškai)

Voltmetras rodo įtampą $U = I_1 R = \frac{3}{7} \mathcal{E}$. (1 taškas)

5. Lazerio spindulys krinta statmenai stiklinės prizmės plokštumai AC. Prizmės $\angle C = 90^\circ$, stiklo lūžio rodiklis $n = 1,50$. Koks turi būti prizmės viršūnės B kampas α , kad spindulys patirtų visiškąjį atspindį nuo plokštumos AB? Išnagrinėti atvejus, kai: (a) prizmė ore; (b) prizmė panardinta į vandenį, kurio lūžio rodiklis $n_v = 1,33$.

Sprendimas

Brėžinys – (1 taškas)

Visiškojo vidaus atspindžio nuo plokštumos AB ribiniu atveju ore pagal Snelijaus (lūžio) dėsnį:

$$\frac{\sin 90^\circ}{\sin(90 - \alpha)} = n. \quad (2 \text{ taškai})$$

Iš čia $\alpha_1 = \arccos\left(\frac{1}{n}\right) = 48,2^\circ$. (2 taškai)

Vadinasi jei $\alpha \leq 48,2^\circ$, spindulys patirs visiškąjį atspindį. (2 taškai)

Jei prizmė panardinama į vandenį, ribiniu atveju $\alpha_2 = \arccos\left(\frac{n_v}{n}\right) = 27,5^\circ$. (2 taškai)

Vadinasi, jei $\alpha \leq 27,5^\circ$, spindulys patirs visiškąjį atspindį. (1 taškas)